

Door het verdwijnen van XS4ALL gaat de KB ook XS4ALL-homepages bewaren voor cultuurhistorisch onderzoek. *Kees Teszelszky*

10 januari 2019 werd bekend dat XS4ALL verdwijnt. Deze provider bood vanaf 1 mei 1994 haar diensten aan het publiek aan en is daarmee een van de eerste internetproviders van ons land en een van de vroegste particuliere providers ter wereld. Veel internetpioniers brachten hun eerste website uit via XS4ALL. Doordat XS4ALL nooit van naam of URL is veranderd en veel trouwe klanten kende, is een indrukwekkend deel van de homepages uit de periode 1994-2001 bewaard gebleven. De KB spoort deze homepages op en archiveert een representatief deel.

Prachtige historische bron

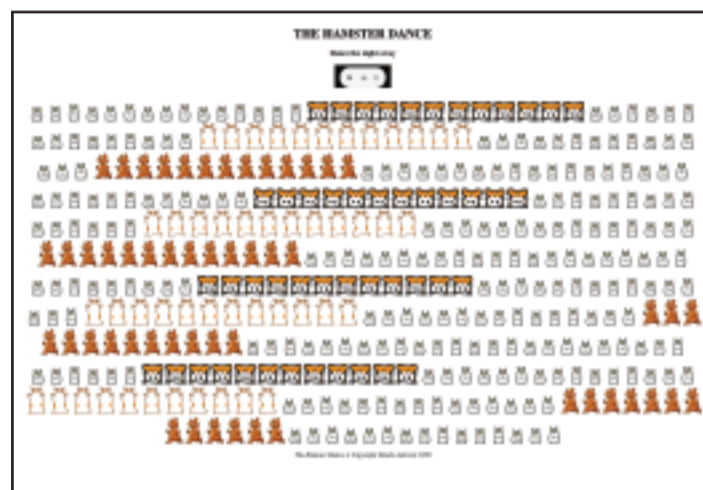
De vroegste homepages worden ook wel 'webincunabelen' of 'webwiegedrukken' genoemd: digitale publicaties met de kenmerken van papieren drukwerk. Het waren wilde experimenten met vormgeving en navigatie, tegelijkertijd beperkt door de technische mogelijkheden als opslag en internetsnelheid. De sites weerspiegelden ook alle modetrends en technische ontwikkelingen van de jaren negentig. Ze zijn daarom een prachtige historische bron van het ontstaan en de verandering van de digitale innovatie en digitaal geboren cultuur in Nederland.

Zo authentiek mogelijk

Tot nu toe zijn deze sites niet actief verzameld door een Nederlandse erfgoedinstelling. Ook is een groot deel niet gearchiveerd door het Internet Archive, omdat ze maar beperkt verbonden waren met de rest van het internet door middel van hyperlinks en niet zijn gevonden door crawlers. Voor 2007 werden alleen websites van politieke partijen gearchi-

Archiveren van oertijd Hollandse web

Koninklijke Bibliotheek redt homepages XS4ALL

Ongeveer 3.000 XS4ALL-homepages dateren van voor de eeuwwisseling. Drie digitale topstukken op een rij: de Stone-Age Computer (1993), het virtuele huis van Liesbet (1995) en de Nederlandse versie van de Hamster Dance, een van de eerste internetmemes. Ook de mijlpaal van 1000ste geregistreerde homepage bij XS4ALL (1996) wordt gearchiveerd.

veerd door het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen in Groningen. Sinds 2007 houdt de KB zich bezig met webarchivering: het bewaren van cultuurhistorisch be-

langrijke websites voor toekomstig onderzoek. De KB archiveert de sites zo authentiek mogelijk, beschrijft ze in detail en probeert zoveel mogelijk historische contextinformatie

van de digitale topstukken terug te vinden. Het veiligstellen van een deel van dit erfgoed kan dankzij financiële bijdragen van het SIDN Fonds en Stichting Internet4all. *kb.nl*

EHRI brengt onderzoekers en bronnen samen

Platform voor Holocaustonderzoek

EHRI, een Europees platform met informatie over de Holocaust, biedt naast online toegang tot 325.000 beschrijvingen ook trainingen, workshops, conferenties en meer. *René van Horik*

Het Joodse echtpaar Fientje en Jaap Weyel dook, om deportatie te voorkomen, vanaf september 1942 ruim twee en een half jaar onder in Aalten vlakbij de Duitse grens. Hun dagboek vormt een belangrijke historische bron voor onderzoek naar aspecten van de Jodenvervolgning en de Holocaust. Dit dagboek vormt een voorbeeld van online beschikbaar gesteld materiaal via EHRI.

Duizenden bestanden

EHRI staat voor European Holocaust Research Infrastructure. EHRI maakt het voor onderzoekers mogelijk om vele duizenden bestanden te gebruiken voor Holocaust-studies. EHRI kwam van 2010 tot 2020 tot stand, gefinancierd door de EU. De ontwikkeling van deze gemeenschappelijke toegang tot archiefcollecties vereiste ontwikkeling en toepassing van richtlijnen en standaarden

op gebieden zoals archiefbeschrijvingen, termen en begrippen, gebruikslicenties en vertalingen. Afspraken over en toepassing van dataharmonisatie en -autorisatie speelden ook een belangrijke rol. Nu, tien jaar later, is EHRI onderdeel van de EU-roadmap van onderzoeksinfrastructuur en is het de betrokken organisaties uit meer dan 20 landen gelukt om naast het portaal ook trainingen, workshops, conferenties en fellowships neer te zetten.

Het belang van Holocaustonderzoek en -herdenking wordt nog steeds internationaal erkend. Zo heeft de Europese Raad in december 2018 een verklaring aangenomen over de strijd tegen het toenemende antisemitisme en de ontwikkeling van een gemeenschappelijke veiligheidsaanpak om de joodse gemeenschappen en instellingen beter te beschermen.

Het NIOD is een van de 161 Nederlandse instel-

blog.ehri-project.eu

Op blog.ehri-project.eu staan tientallen voorbeelden van toepassingen van digitale technieken en gebruik van gedigitaliseerde archiefbronnen om bestanden te digitaliseren, te documenteren en online beschikbaar te stellen.

Het echtpaar Weyel hield onder andere het aantal ondergedoken dagen bij. Credits: NIOD

lingen en een van de ruim 2.165 archiefinstellingen uit bijna 60 landen van wie 325.000 archiefbeschrijvingen toegankelijk zijn gemaakt via de EHRI-portal. Het dagboek van het echtpaar Weyel is hier een van. Onder leiding van het NIOD wordt de komende periode gewerkt aan een permanente onderzoeksinfrastructuur op het gebied van Holocaust-studies.

ehri-project.eu

Lancering online stappenplan voor FAIR software

De nieuwe online handleiding fair-software.nl helpt de Nederlandse onderzoeksgemeenschap met vijf aanbevelingen om software en code FAIR te maken. Zo zijn specifieke keuzes nodig bij het selecteren van een repository, het toevoegen van een licentie of het registreren van de software. De site is een initiatief van het Nederlands eScience Center en DANS, specialisten op het gebied van respectievelijk software en data en onderdeel van de Nederlandse nationale e-infrastructuur voor onderzoek. Ook andere partijen zijn welkom om zich bij dit initiatief aan te sluiten. (HB)

fair-software.nl

Rectificatie

In E-data & Research van oktober 2019 staat het Nationaal Archief als knooppunt van het Netwerk Digitaal Erfgoed abusievelijk niet vermeld. Op edata.nl is een nieuwe versie geplaatst.